

Berlinmúrurinn

Eysturberlin sæst til vinstri, og hægurmeigin er Vesturberlin

Her siggjast glaðir berlinarar á Berlinmúrnum, beint aftaná DDR-stýrið hefur latið upp fyri markinum millum eystur og vestur

MYND: CLAUDS BJØRN LARSEN/RITZAU SCANPIX

hevði væl fínari bilar og nógv hægri livistandard.

Í seinnu helvt av 80'unum verður misnøgðin til Berlinmúrins somikið stór, at fólki stóru býnum Leipzig og Dresden skipa fyri mótmælistiltøkum móti Erich Honecker, sum nú er leiðari í DDR.

- Fólk verða meira og meira

aggressiv. Men tey eru tað uppá ein øgiliga siviliseraðan máta. Í Leipzig samlast tey øll á torginum aftaná arbeiðstíð fyri at mótmæla í stillum. Tey standa haruttan at siga so nógv, men tey vísa týðiliga sína ónøgd. Politistarnir eru maktarleysir, tí teir kunnu ikki gera nakað við fólk, sum standa still, greiðir Virgar T. Dalsgaard frá.

Múrurinn verður søga

Í 1989 fjernar tað kommunistiska stýrið í Ungarn stíkið, sum higartil hevði staðið á markinum millum Ungarn og Eysturríki. Fleiri DDR-borgarar eru um hetta mundið í Ungarn og halda feriu, og teir finna so út av, einki forðar teimum í at fara tvørtur um markið til tað demokratiska

Eysturríki. Fleiri enn 60.000 DDR-borgarar fara á "feriu" og flýggja gjøgnum Ungarn í 1989.

Erik Honnecker og hansara menn bliva desperatir, tí hetta kann ikki halda fram. Men teir kunnu heldur ikki tvinga ungararnar at steingja markið.

DDR ger av at linka krøvini fyri innferðarloymið, soleiðis at

øll kunnu ferðast frítt tvørtur um markið millum DDR og BRD, tí nú var trýstið frá misnøgdu borgarunum ógvuliga stórt. Hesi tíðindini skal DDR-politikarin Günter Schabowski bera á tíðindafundi hin 9. november 1989 fyri journalistum úr øllum heiminum.

Tá hann lesur boðini upp, verður hann bilsin, tí hann visti ikki framman undan, hvat stóð á pappírsarkinum, sum hann hevði fingið frá nýggja leiðaranum, Egon Krenz. Eingin skilir nakað, og so spyr ein journalistur, nær nýggja reglugerðin um innferðarloymi kemur í gildi - tá svarar Schabowski: "Alt fyri eitt".

Týskarar trúgva ikki sínum egnu oyrum. Gøturnar fyllast beinanvegin við begeistraðum fólki framman fyri portirni við mörkini, og øll vilja vita, um hetta veruliga passar. Vaktirnir hava eingi boð um nýggju reglugerðina fingið, so teir vita ikki síni livandi ráð. Teir kunnu jú ikki lova sær at skjóta eftir stóru mannamúgvuni, tí so verður tað eitt blóðbað, og hesi nógvu túsund fólkinu kunnu lætt yvirmanna teir.

- Tað, sum hendi, var uppá nógvar mátar eitt mistak. DDR myndugleikarnir vóru øgiliga trýstir tá, men teir høvdu ikki ætlað at liberaliserað so nógv, sum tað bleiv til, sigur Virgar T. Dalsgaard.

Hurra!

Klokkan 23:30 sama kvøld hin 9. november 1989 yvirgevur DDR-stýrið seg og ger tað frítt hjá øllum fólkinum at fara um markið millum Vestur- og Eysturberlin. Fólk í túsundatali streyma inn í Vesturberlin, har tey lokalu standa klár at taka ímóti teimum við sjampagnu og blomstrum. Hendan náttin verður ein sonn veitsla, har týskarar hálsfevnast og gráta av gleði. Á sjálvum Berlinmúrnum standa túsundatala fólk og dansa fyri at njóta sína nýggju fríheit aftaná 28 ára kúgan.

- Eg sat við sjónvarpið alla ta náttina og fylgdi við. Eg havi aldrin upplivað nakað líknandi. Hatta er ein tann mest fantastiska løtan í mínum lívi. At Berlinmúrurinn fall, eruttan iva tann størsta hendingin í europeiskari søgu aftan á 1945, sigur Virgar T. Dalsgaard.

Týskarar í hópatali taka hereftir sjálvir initiativ til at oyðileggja tann nú óneyðuga múrin við hamara. Fáar dagar seinni verður stórtur partur av Berlinmúrnum so oyðilagdur við bulldozarum.

Eitt lítið ár seinni verður DDR søga. DDR letur seguttan svørðslag útsletta sum stat, og tað samlaða Týskland, sum vit kenna tað í dag, sær dagsins ljós.

PATURE@SOSIALURIN.FO